

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Studium Ekotoxikologie na PŘF MU v Brně

Základní informace

RNDr. Jakub Hofman, Ph.D.
hofman@recetox.muni.cz

Bi0005 Úvod do obecné biologie

úterý 19/10, 26/10 a 2/11 v 19 hod Kamenice 5, A11/306

Životní prostředí

- Životní prostředí člověka
- Ekosystémy, krajina, biosféra

Problémy v životním prostředí

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

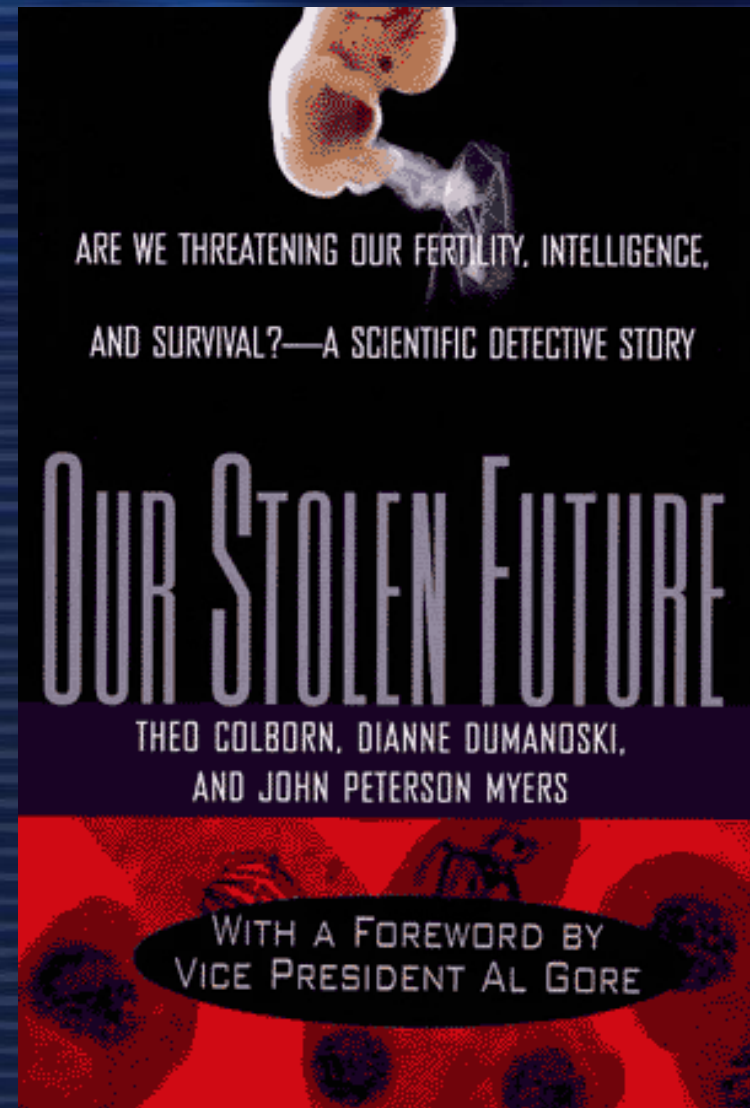
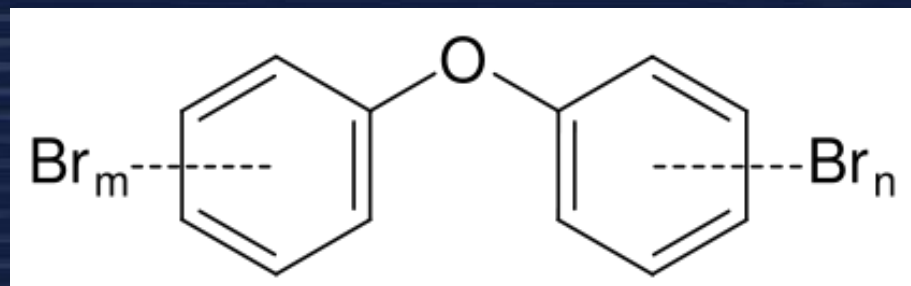

Zájem o toxické látky v ŽP ?

Člověk !

Příklad:

Laboratorní zvířata exponovaná prenatálně jedinou nízkou dávkou bromovaných retardantů byly po narození hyperaktivní a měly nižší počty spermií ...

Published online: 21 October 2005; | doi:10.1038/news051017-16

Pollution makes for more girls

The stress of dirty air skews sex ratios in Sao Paulo.

Erika Check

Toxic fumes favour the fairer sex, a group of researchers in Brazil has found.

Jorge Hallak and his team at the University of Sao Paulo turned up the surprising result by studying babies born in their city. They divided the metropolis of 17 million people into areas of low, medium and high air pollution, using test results from air-quality monitoring stations. They then studied birth registries of children born from 2001 to 2003.

The team found that 48.3% of babies were female in the least polluted areas, but 49.3% were female in the dirtiest parts of town.

After measuring the ratio of boys to girls born in all the areas, they calculated that 1,180 more babies would have been boys in the polluted areas if they had the same sex ratios as the cleaner areas. The team reported their findings on 17 October at the American

Babies born in highly polluted areas are more likely to be girls.

© Alamy

Toxické látky v ŽP ?

Ochrana životního prostředí

- aktivní ochrana, politika, ekologická hnutí ...

- domácí ekologie ...

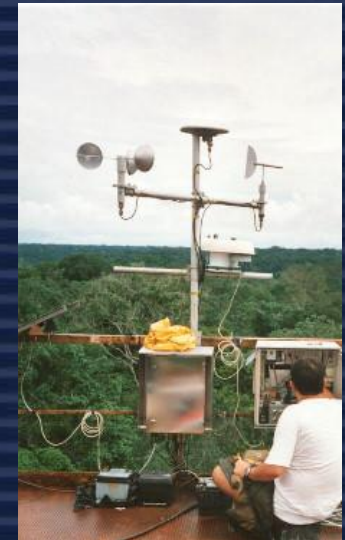

Ochrana životního prostředí

- environmentální management, legislativa, politika a technologie

- vědecká základna ochrany ŽP – výzkum (základní a aplikovaný) – **POZNEJ A CHRANĚ**

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Co je to ekotoxikologie ?

Definice:

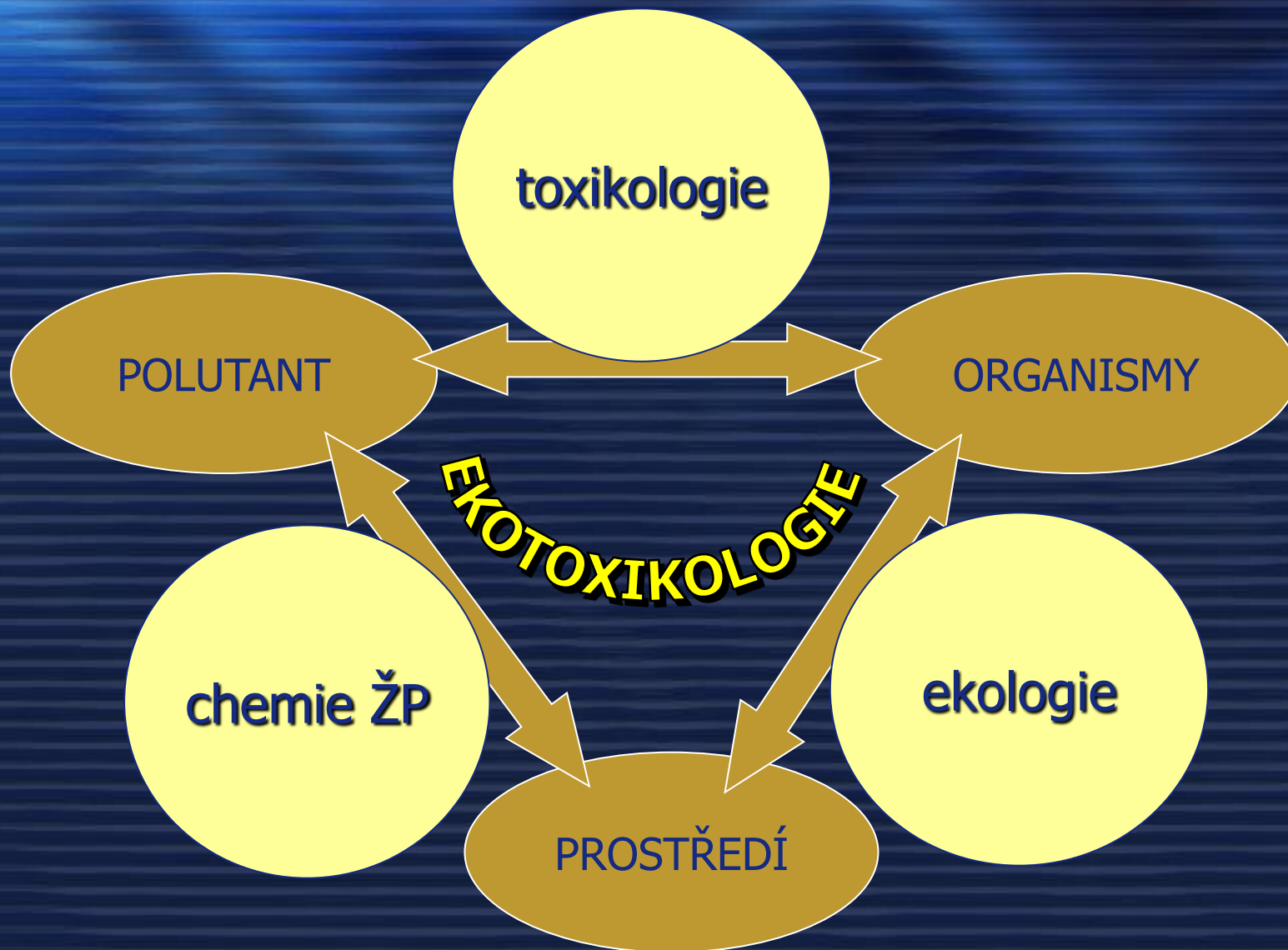
Věda, jejímž cílem je poznávání interakcí mezi živými organismy a chemickými látkami v prostředí a poznávání důsledků toxicity na všech úrovních, zejména na populace, společenstva a ekosystémy

Praktický dopad:

Ekotoxikologie usiluje o využití získaných poznatků pro racionální ochranu živých složek ekosystémů před chemickým (toxickým) znečištěním

Schéma ekotoxikologie

Ekotoxikologie – výzkum příčin a následků

"DDT is good for me-e-e!"

The great expectations held for DDT have been realized. During 1946, exhaustive scientific tests have shown that, when properly used, DDT kills a host of destructive insect pests, and is a benefactor of all humanity.

Pennsalt produces DDT and its products in all standard forms and is now one of the country's largest producers of this amazing insecticide. Today, everyone can enjoy added comfort, health and safety through the insect-killing powers of Pennsalt DDT products . . . and DDT is only one of Pennsalt's many chemical products which benefit industry, farm and home.

GOOD FOR STEERS—Beef grows meatier nowadays . . . for it's a scientific fact that—compared to untreated cattle—beef-steers gain up to 50 pounds extra when protected from horn flies and many other pests with DDT insecticides.

GOOD FOR THE HOME—helps **kill** to make healthier, more comfortable homes . . . protects your family from dangerous insect pests. Use **Knox-Out** DDT Powders and Sprays as directed . . . then watch the bugs "bite the dust"!

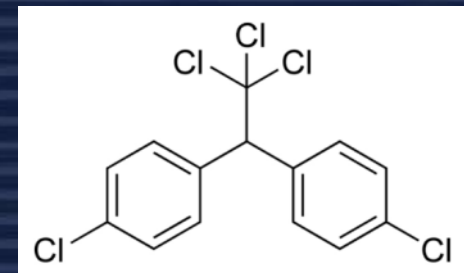
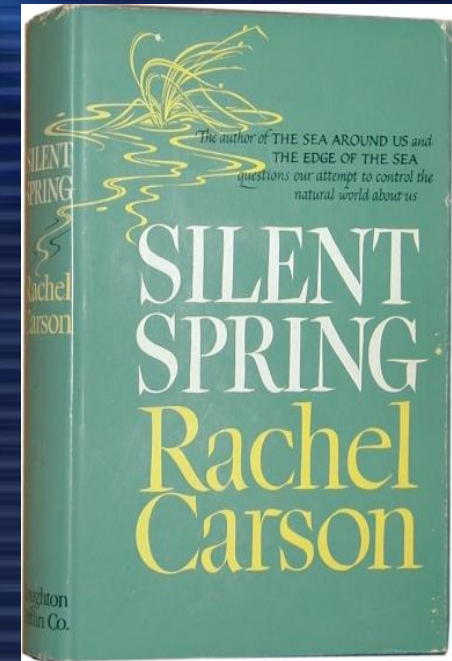
GOOD FOR DAIRIES—Up to 20% more milk . . . more butter . . . more cheese . . . tests prove greater milk production when dairy cows are protected from the annoyance of many insects with DDT insecticides like **Knox-Out** Stock and Barn Spray.

GOOD FOR ROW CROPS—25 more barrels of potatoes per acre . . . actual DDT tests have shown crop increases like this! DDT dusts and sprays help truck farmers pass these gains along to you.

GOOD FOR INDUSTRY—Food processing plants, laundries, dry cleaning plants, hotels . . . dozens of industries gain effective bug control, more pleasant work conditions with Pennsalt DDT products.

PENN SALT CHEMICALS
97 Years' Service to Industry • Farm • Home
PENNSYLVANIA SALT MANUFACTURING COMPANY
WIDENER BUILDING, PHILADELPHIA 7, PA.

1962

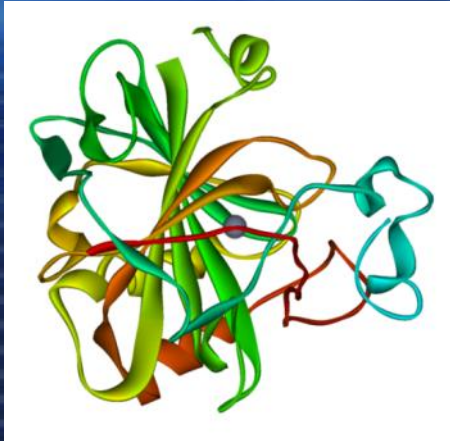

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

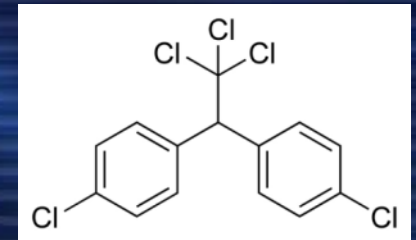
Ekotoxikologie – výzkum příčin a následků

Bitman et al. *Science* 1970, 168(3931): 594

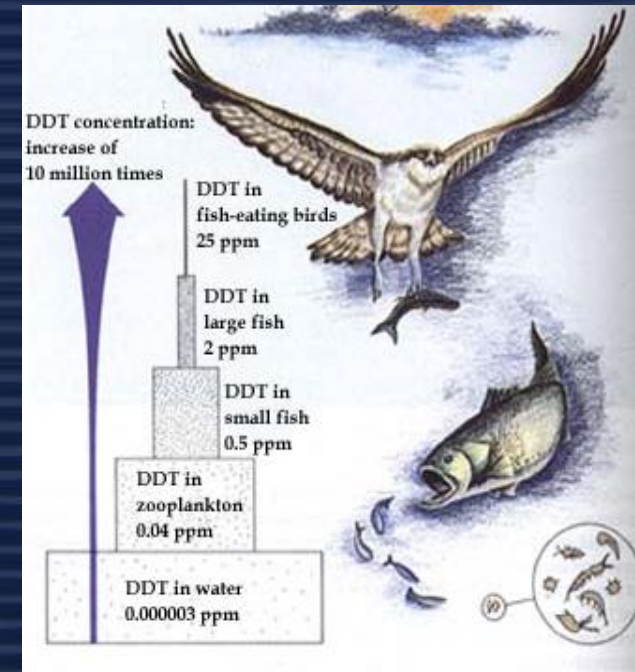
Biochemie:

ptačí karbonátdehydratáza

In situ: bioakumulace
-> úbytek populací ptáků

In vivo: měknutí vajíček

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

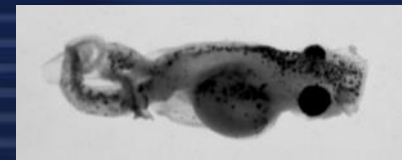
Ekotoxikologie dnes

- Snížení evidentních projevů toxicity ještě neznamená, že chemikálie v prostředí nepůsobí problémy
- NAOPAK, z hlediska ekosystému mohou být dopady chronické mnohem vážnější

Příklad:

≠ Akutní efekt havárie na dospělé citlivého druhu ryb

→ Pomalé vymizení celé funkční skupiny (např. predátorů)

Ekotoxikologie dnes

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Ekotoxikologie dnes

- Dopady – dříve netušené, příklad:

Promíchávání oceánů

-> fungování zeměkoule

[Nature 447, p.522, May 31, 2007]

Mořský život přispívá cca 50% k mechanické energii nutné k promíchávání oceánů !

[Dewar, Marine Res 64:541 (2006)]

[Katija a Dabiri, Nature 460:624 (2009)]

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Jak zkoumá ekotoxikologie

- **Metody pozorovací**

- poznat kauzalitu změn v přírodě vlivem kontaminace
- (bio)monitorovací výzkumy, často ekologické metody
- retrospektivní, dlouhodobé

- **Metody experimentální**

- prediktivní – včas varovat
- laboratorní, mikrokosmy až polní pokusy
- různé úrovně (*in vitro*, organismy, populace)
- testy chemikálií či komplexních vzorků ŽP

Jak zkoumá ekotoxikologie

Chemikálie v prostředí

Hladiny, osud, procesy

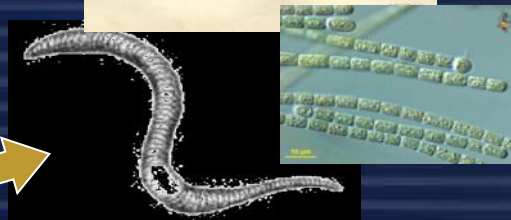
Biodostupnost

"Expozice"

akutní

chronická

Chemikálie v organismu
biomonitoring

Toxikokinetika
Biotransformace, metabolismus, vylučování

Cílové místo

"Efekt"

molekula
buňka
organismus
populace
ekosystém

Centrum pro výzkum toxických látek v prostředí

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Centrum pro výzkum toxických látek v prostředí

Přírodovědecká fakulta
Masarykova univerzita

v AJ: RECETOX

www.recetox.muni.cz

Research centre
for toxic compounds
in the environment

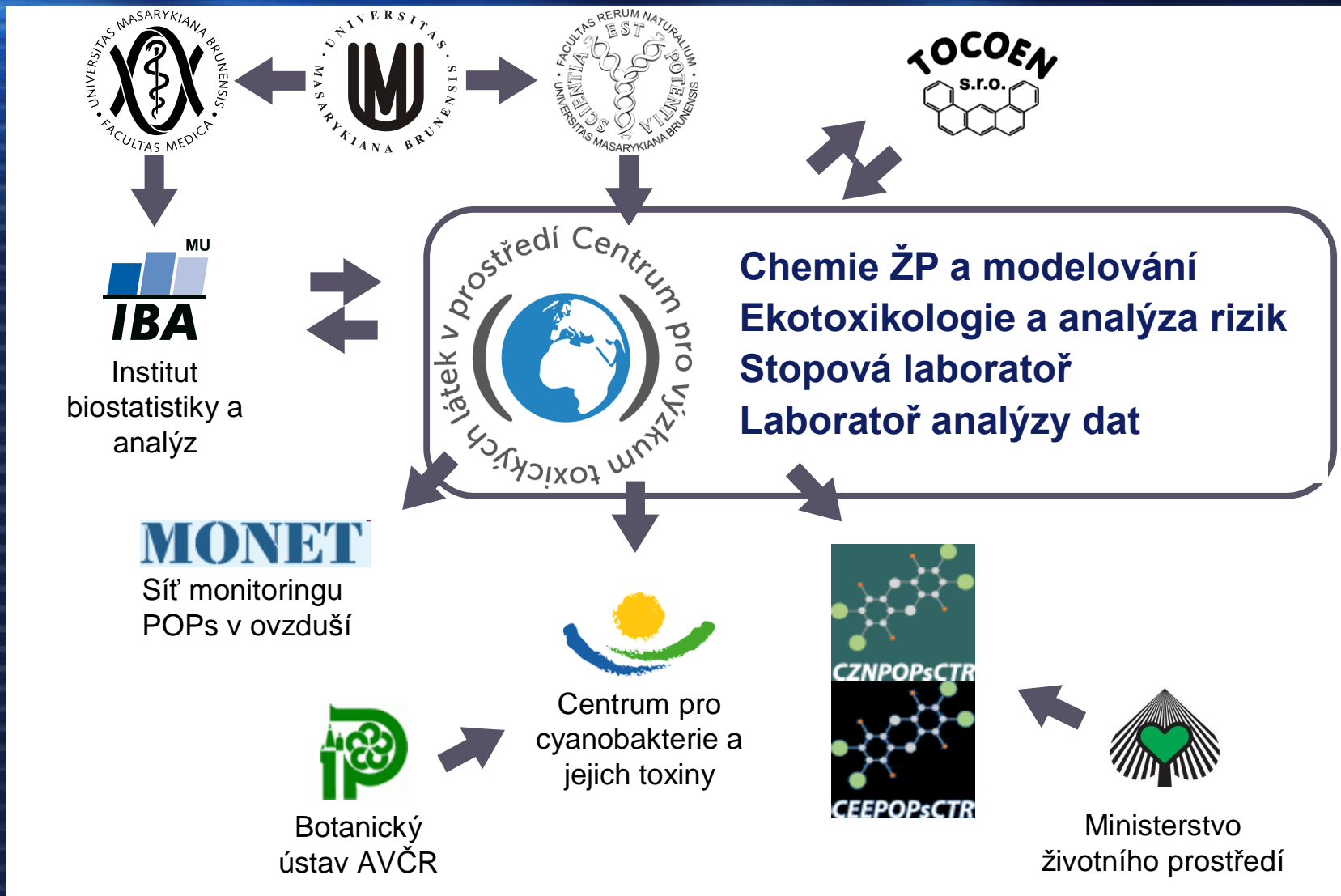
Umístění Centra

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Struktura Centra

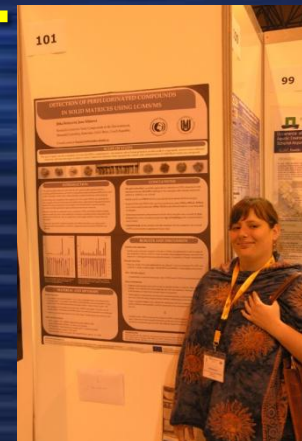
Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

V čem je Centrum nadstandardní ?

Konference, workshopy a letní školy:

- ECOTOX 2005, Ovzduší 2005, 7, 9
- Integrated sediment and soil assessment
- Ice and Snow: Contamination, interaction and (photo)chemistry
- Letní školy 2005,6,7,8,9, 10
- HCH pesticide forum
- ...

V čem je Centrum nadstandardní ?

Mezinárodní spolupráce:

Global Environmental Facility (GEF)

UNEP Chemicals

UNEP

Regionally Based Assessment of Persistent Toxic Substances

EU-DG Research Centre of Excellence for Environmental Chemistry and Ecotoxicology

setac.org

LANCASTER UNIVERSITY

UNIDO

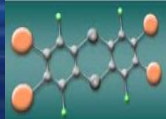

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

V čem je Centrum nadstandardní ?

Vrcholové pracoviště na národní úrovni:

Národní POPs Centrum

CZNPoPsCTR

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
Ministry of Environment of the Czech Republic

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

cetocoen

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

OP Research and
Development for Innovation

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

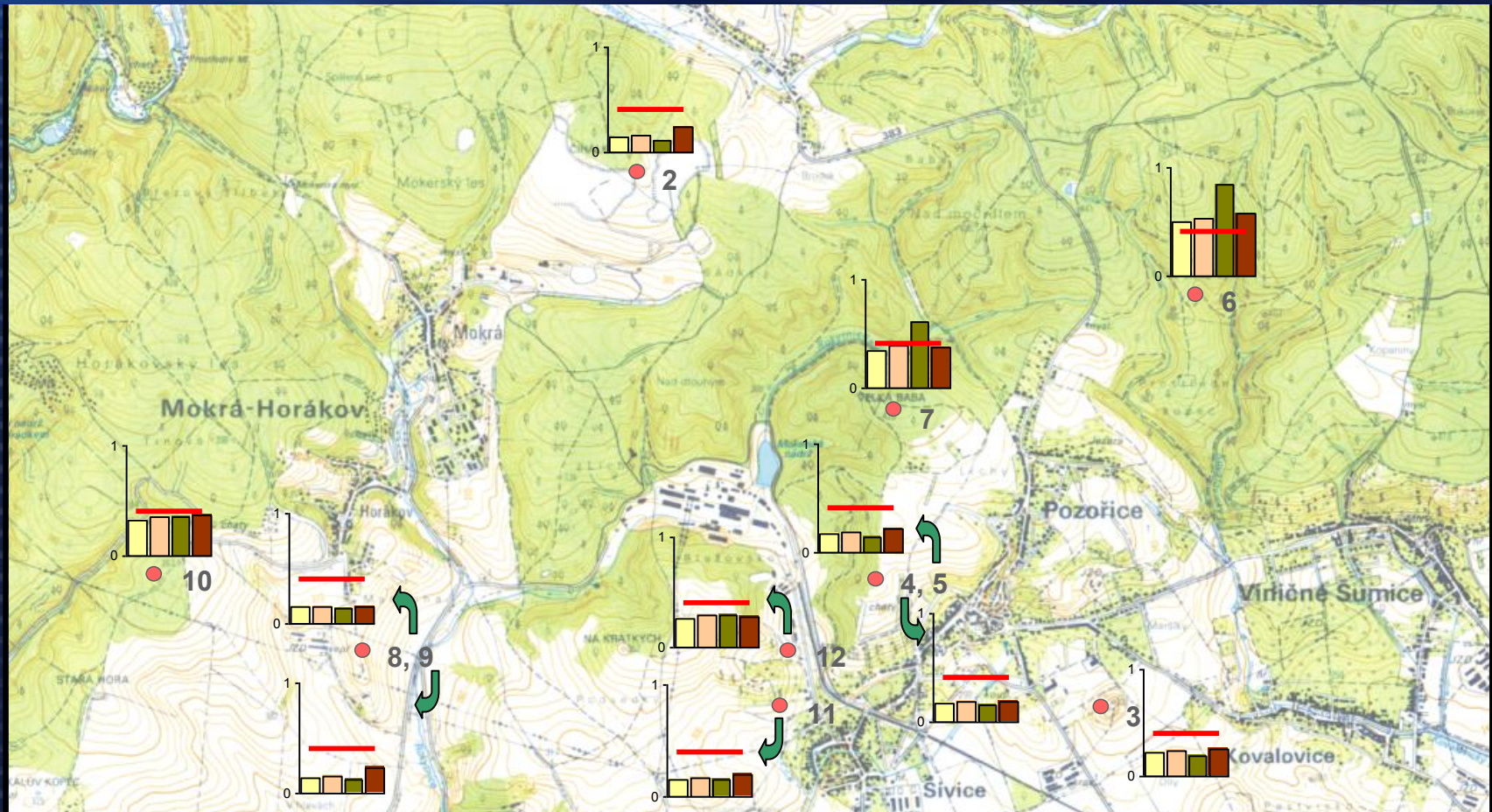
Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

V čem je Centrum nadstandardní ?

Reálné studie prostředí:

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

V čem je Centrum nadstandardní ?

Výukové prostory:

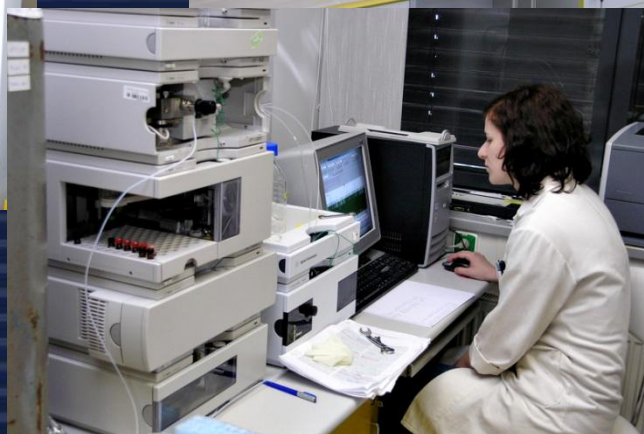
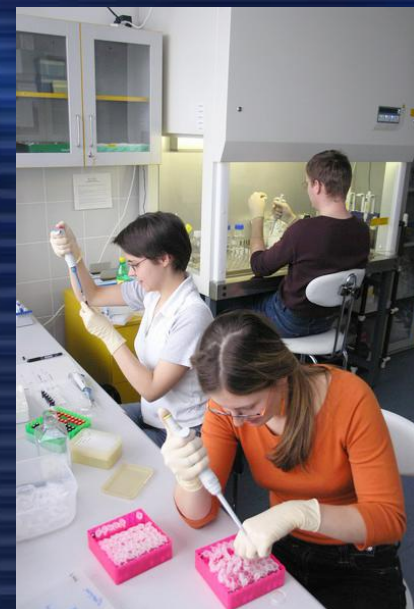

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

V čem je Centrum nadstandardní ?

Vybavené laboratoře:

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

V čem je Centrum nadstandardní ?

Atmosféra:

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Ekotoxikologie v Centru

Výzkum

- Molekulární a biochemická toxikologie
- Ekotoxikologie vodních ekosystémů
- Půdní ekotoxikologie
- Centrum pro Cyanobakterie a jejich toxiny

Výuka

Bc., Mgr., Ph.D. - Ekotoxikologie

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Ekotoxikologie - bakalář

- Obecná ekotoxikologie
- Ekotoxikologické biotesty
- Ekotoxikologie mikroorganismů
- Chemie životního prostředí II – složky ŽP
- Chemie životního prostředí III - polutanty

Bakalář (OBECNÉ) BIOLOGIE

... specializace EKOTOXIKOLOGIE

Státnice bakalář

- Obecná biologie
- Obecná ekotoxikologie
- Chemie životního prostředí

Ekotoxikologie - magistr

- Akvatická ekotoxikologie
- Půdní ekotoxikologie
- Biomarkery a mechanismy toxicity
- Ekotoxikologie terestrických ekosystémů
- Speciální toxikologie
- Genotoxicita a karcinogeneze
- Analytická chemie ŽP
- Environmentální procesy
- Hodnocení rizik, EIA atd

Státnice - magistr

- Ekotoxikologie
- Ekologie
- Chemie životního prostředí

Terénní cvičení Košetice

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Témata studentských projektů (Bc, Mgr, PhD)

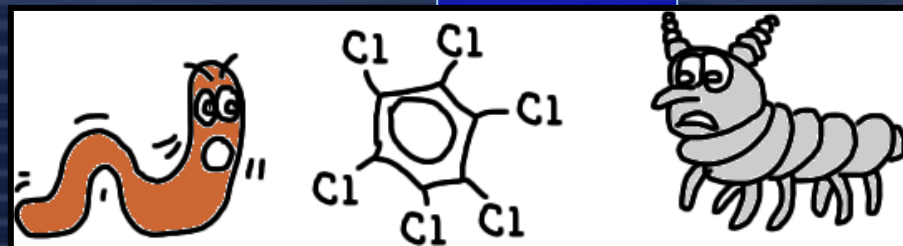
Výzkum a studentské projekty

- Buněčná a biochemická ekotoxikologie a genotoxikologie

- Experimentální akvatická ekotoxikologie

- Experimentální ekotoxikologie půdy

- Hodnocení kontaminace v prostředí a biostatistika

Výzkum a studentské projekty

Více při dalším setkání:

- 26/10 – půdní ekotoxikologie
- 2/11 – akvatická + buněčná a biochemická ekotoxikologie

Uplatnění (ABSOLVENTI)

Absolventi Ekotoxikologie

- vědecké uplatnění
  - vysoké školy
  - ústavy AV ČR
  - laboratoře a pracoviště rezortních výzkumných ústavů

Absolventi Ekotoxikologie

- státní a soukromé organizace zabývající se kontrolou a ochranou ŽP
- analytické laboratoře
- průmyslové podniky
- geologický průzkum
- klinické laboratoře
- hygienická služba
- agrochemické a zemědělské laboratoře
- laboratoře veterinárních zařízení
- potravinářský a farmaceutický průmysl

**Shrnutí:
Kdo má jít studovat
Ekotoxikologii ?**

Studium Ekotoxikologie je pro toho,

koho zajímá problematika životního prostředí

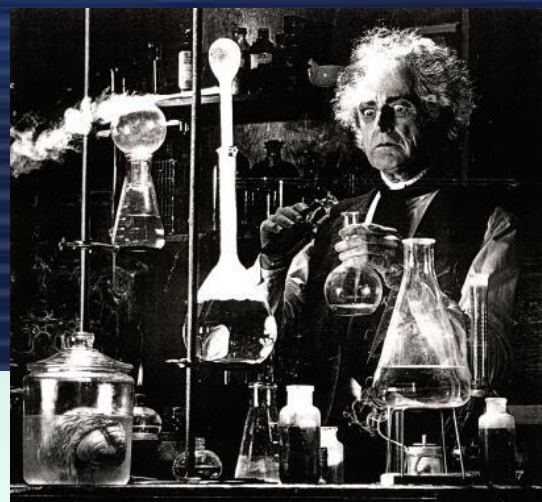

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Studium Ekotoxikologie je pro toho,

komu působí radost poznávání a vědění
koho baví zkoumat nové věci a přemýšlet

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Studium Ekotoxikologie je pro toho,

kdo chce dělat vědu a výzkum ...

... ale i toho, kdo chce kvalitní vzdělání pro uplatnění v aplikované praxi

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Studium Ekotoxikologie je pro toho,

kdo chce využít ke studiu nadstandardní pracoviště a možnosti studia v zahraničí

kdo je pracovitý, aktivní, cílevědomý ...

**Zájemce o mezioborové
studium biologie a
chemie orientované na
problematiku kvality
životního prostředí, jeho
změny, ochranu a
související témata.**

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Kamenice 126/3, Brno – Bohunice

Tel: 549 49 4267, 775 140 071

Fax: 549 492 840

E-mail: hofman@recetox.muni.cz

www.recetox.muni.cz

12. listopadu, 14 hod

16. listopadu, 11 hod

Přijďte se k nám podívat!!!

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

